

Gerilla Açık Erişim Manifestosu

Bilgi güçtür. Fakat her zaman olduğu gibi bu gücü kendine saklamak isteyenler var. Yüzyıllarca dünyanın her yanında, kitaplar ve dergilerde yayınlanmış bütün bilimsel ve kültürel mirasın giderek daha fazlası sayısallaştırılıyor ve bir avuç özel şirket tarafından kilit altına alınıyor. En ünlü bilimsel sonuçların yayınlandığı makaleleri mi okumak istiyorsunuz? Reed Elsevier gibi yayıncılara muazzam meblağlar göndermeniz gerekecek.

Bu durumu değiştirmek için mücadele edenler de var. Bilim insanları telif haklarını devretmesin, çalışmaların İnternet üzerinde herkesin erişimine açık olarak yayınlansın diye yiğitçe savaştı. Fakat bu çalışmalar en iyi ihtimalle gelecekte yayınlanacak şeyleri etkileyebilecek. Şimdiye kadarki her şey kaybedilmiş olacak.

Bu kabul edilmez bir bedel. Bir akademisyen, meslektaşlarının çalışmalarını okumak için para vermeye zorlanır mı? Bütün kütüphaneler tarandıysa bunları sadece Google'dakilerin mi okumasına izin verilir? Bilimsel makaleler Birinci Dünya'daki seçkin üniversitelere sağlanır da Küresel Güney'deki çocuklardan esirgenir mi? Bunlar korkunç ve kabul edilmezdir.

“Tamam haklısın” diyor çoğu kişi, “ama ne yapabiliriz? Şirketler telif haklarını ellerinde tutuyor, erişimi ücretlendirerek devasa paralar kazanıyorlar ve bunlar bütünüyle yasal, onları durdurmak için yapabileceğimiz hiçbir şey yok.” Fakat yapabileceğimiz, hatta yapılmış olan bir şey var: Karşı saldırıya geçebiliriz.

Bu kaynaklara erişimi olanlar, öğrenciler, kütüphaneciler, bilim insanları; size bir ayrıcalık verildi. Siz bu bilgi ziyafetinden beslenirken dünyanın geri kalanı dışarıda bırakılmış durumda. Bu ayrıcalığı kendinize saklamamalısınız, aslında ahlaken de saklayamazsınız. Bunu dünya ile paylaşma göreviniz var. Ve yaptınız da: meslektaşlarla şifrenizi paylaştınız, arkadaşlarınız için dosya indirdiniz.

Dışarıda bırakılanlar, bu sırada siz de boş durmuyordunuz. Çatlaklardan gözlüyordunuz, çitlerden tırmanıyordunuz ve yayıncıların kilit altına aldığı bilgileri özgürleştirerek arkadaşlarınızla paylaşıyordunuz.

Ama bütün bu eylemler karanlıkta, yeraltında gizlenerek ilerliyordu. Hırsızlık veya korsanlık denildi, sanki bir bilgi hazinesini paylaşmak bir gemiyi soyup mürettebatı öldürmek ile ahlaken eşdeğermiş gibi. Fakat paylaşmak ahlaken yanlış değildir, aksine ahlaki bir buyruktur. Yalnız açgözlülüğün gözü dönmüş birisi arkadaşına istediği kopyayı vermez.

Büyük şirketlerin, elbette, açgözlülüğün gözleri dönmüştür. Uydukları kanunlar da bunu gerektirir, aksi halde paydaşları isyan eder. Ve satın aldıkları siyasetçiler onlara arka çıkmak için kimin kopya çıkarabileceği üzerinde onlara istisnai haklar veren kanunlar çıkarır.

Adil olmayan yasaları izlemek adaletli olamaz. Aydınlığa çıkmanın, büyük sivil itaatsizlik geleneğimizle, kamusal kültürümüzün şahsi gaspına karşı olduğumuzu ilan etmenin zamamı gelmiştir.

Nerede depolanmış olursa olsun, bilgiyi almalı, kendi kopyalarımızı çıkarmalı ve dünya ile paylaşmalıyız. Telif hakkı biten şeyleri alıp arşive eklemeliyiz. Gizli veritabanlarını satın alıp İnternete koymalıyız. Bilimsel dergileri indirip dosya paylaşım ağlarına yüklemeliyiz. Gerilla Açık Erişim için savaşmalıyız.

Bütün dünyada yeterince fazla sayıda olursak, yalnızca bilginin özelleştirilmesine karşı güçlü bir mesaj vermekle kalmayacağız, aynı zamanda onu tarihe gömeceğiz. Bize katılıyor musunuz?

Aaron Swartz

Temmuz 2008, Eremo, İtalya